

22.juli 2021 – minnemarkering ti år etter

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Kjære alle sammen.

Å markere denne dagen er alltid tungt – men for ikke å glemme, så må vi minnes selv om sorgen er bunnløs.

Over hele Norge markerer vi at det er ti år siden terroren rammet så brutalt.

Det var vårt fellesskap og vår frihet som ble angrepet. Ondskap kan såre og drepe mennesker, men ikke demokrati, mangfold og det frie ord.

Dette er en dag for å minnes de som døde. Dette er også en dag for å vise omsorg og omtanke for alle som ble berørt.

Norske somre blir aldri som før etter det rystende terrorangrepet 22.juli 2011. Datoen er hugget inn som en av de mørkeste i landets historie.

En sommerstille fredag som eksploderte i et fryktelig inferno, først i sentrum av Oslo og senere på Utøya. Det er fortsatt vanskelig å fatte at dette kunne skje.

Bak de to terrorhandlingene ligger en så ubegripelig ondskap, umenneskelighet og hensynsløshet at det ikke er til å forstå.

I løpet av noen få ettermiddagstimer ble 77 uskyldige mennesker frarøvet livet og mange flere fikk livene sine dramatisk snudd på hodet etter terroren som rammet dem så hardt.

* * *

Vi må aldri glemme.

Etableringen av 22.juli-senteret er et viktig bidrag til vår kollektive hukommelse. For **vi** må aldri glemme den tragedien som rammet så mange, den julidagen for ti år siden; alle livene som gikk tapt eller den tunge byrden overlevende og etterlatte alltid vil bære med seg!

22.juli-senteret kan hjelpe oss til å bearbeide et nasjonalt traume og være en påminnelse til oss mennesker om at vi må være «våkne».

Vi må ta tydelig avstand fra det ekstremistiske tankegodset og hatet som drev terroristen til sine avskyelige handlinger. Vi må vise at friheten er sterkere enn den som forsøker å kue oss med frykt.

Arnulf Øverland skrev i 1937 diktet «Du må ikke sove» - en advarsel mot likegyldighet i en tid da nazismen og fascismen var på fremmarsj i Europa. Få år etter brøt 2.verdenskrig ut. Øverlands dikt har en skremmende relevans også i vår tid. Hans sterke appell fra 1937 taler like tydelig til oss i dag:

*Du må ikke sitte trygt i ditt hjem
og si: Det er sørgelig, stakkars dem!
Du må ikke tåle så inderlig vel
den urett som ikke rammer deg selv!
Jeg roper med siste pust av min stemme
Du har ikke lov å gå der og glemme!*

De politiske strømningene Øverland advarte mot for mer enn sytti år siden, var det som drev terroristen i 2011. Oppgjørets time er nå. Som samfunn må vi ikke nøle med å ta kampen mot slike farlige krefter. Advarselen mot likegyldighet gjelder oss alle. Vi må stå opp mot urett, også den som rammer andre enn oss selv.

* * *

Terroren 22.juli rammet først og fremst Arbeiderpartiet og AUF. Dette var også et alvorlig anslag mot de som styrte landet, mot det norske demokratiet – selve bærebjelken i vårt frie samfunn.

Demokratiets fremtid ligger i nye generasjoner som engasjerer seg. Dette visste terroristen og gjorde AUFs sommerleir til et mål for sin ugjerning – og det er ufattelig at så mange mennesker her mistet livet. Tapene på Utøya og i Oslo var et sjokk for hele det norske samfunnet. Mange satt igjen og hadde mistet noen av sine aller kjæreste.

Troms og Finnmark hadde et stort antall ungdommer på Utøya den skjebnesvangre sommeren.

I dag minnes vi de sju ungdommene vi mistet;

Tina Sukuvara og **Åsta Sofie Helland Dahl** fra Vadsø, **Henrik Andre Pedersen** fra Porsanger, **Steinar Jensen** fra Alta, **Anders Kristiansen** og **Gunnar Linaker** fra Bardu og **Simon Sæbø** fra Salangen.

Rekken av ungdommer på terskelen til livet som vi mistet denne dagen, er hjerteskjærende.

* * *

Flere skildringer fra overlevende har den siste tiden gitt oss nye grufulle innblikk i katastrofen på Utøya og marerittet før terroristen ble pågrepet.

Hverdagen har vært tøff for dem som kom fra Utøya i livet, med alvorlige skader og sterke traumatiske opplevelser som ikke forsvinner. Flere opplevde å miste sine nærmeste og sine venner.

De trenger fortsatt vår støtte og omtanke. De trenger familier, venner og lokalsamfunn som viser omsorg. Selv om storsamfunnet straks mobiliserte og satte inn ekstra ressurser, hører vi ennå om etterlatte og overlevende som sliter fordi hjelpetiltakene stoppet opp eller ikke nådde fram til de som trengte det. Vi vet nå at mer helsehjelp og oppfølging er nødvendig. Det må vi gi alle som trenger det.

Ti år etter terrorangrepet er det også opprørende å høre overlevende fortelle om den hetsen som møter dem. Hets som legger sten til byrden og blir en stor påkjenning på toppen av fysiske og psykiske senvirkninger mange sliter med. Hets og hatefulle ytringer må fordømmes og slås hardt ned på.

* * *

Terrorangrepet i 2011 gjorde noe med oss som folk. Tekster som «Mitt lille land» og «Til ungdommen» satte ord på følelser og fortvilelse og ble til trøst i en svært tung tid.

Blomsterhavene, lystenning og rosetoget i hovedstaden var et rørende uttrykk for et helt folks sorg og medfølelse med ofrene, overlevende, pårørende og de etterlatte.

Måtte samholdet fra rosetogene og omsorgen som ble vist de berørte for ti år siden, prege dette årets minnemarkeringer.

Også i dag står Norge sammen, med minnegudstjenester i alle landets domkirker og kirkeklokker som ringer over hele landet.

I TV kan vi følge de nasjonale minneseremoniene og i kveld skal kong Harald tale.

* * *

«Vi er så få her i landet, hver fallen er bror og venn.» Sitatet fra Nordahl Grieg ble et bilde på det skjebnefellesskapet vi opplevde for ti år siden.

Vi er så få her i landet. Vi hadde virkelig ingen å miste. Sammen skal vi kjempe videre for åpenhet, toleranse og mangfold.

Slik hedrer vi de vi mistet 22. juli.

Fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark legges det i dag ned krans i de fem kommunene som mistet noen og ved markeringen i Tromsø.